MĂRCI POŞTALE, PROIECTE DE MONEDE ŞI PROBE DE BANCNOTE DIN PERIOADA STATULUI NAŢIONAL-LEGIONAR (SEPTEMBRIE 1940 - IANUARIE 1941)

Liliana-Nicoleta Hanganu

libertatea constituie singurul adevăr al spiritului
Hegel

Lovitura de stat de la 10 februarie 1938 deschide în istoria contemporană a României o succesiune de regimuri autoritare[1], fundamental diferite, în care dictatura şi partidul unic erau fie privite ca singurele soluţii de guvernare a ţării în anii premergători izbucnirii şi, apoi în timpul celei de-a doua conflagraţii mondiale, fie impuse de Armata Roşie de ocupaţie, după model sovietic. Într-un anumit sens, cel al procesului de erodare până la disoluţie a democraţiei româneşti[2], perioada în ansamblu are o primă caracteristică, şi anume, aceea de impunere a unui nou tip de discurs politic şi a unei mitologii proprii, menite a da sens şi legitimitate noii puteri. Dacă "mitul este limbajul însuşi al *politicului* definit ca ansamblul raporturilor umane în activitatea de «fabricare» a lumii"[3], atunci dictatorii şi partidele totalitare se doresc a fi cei mai eficienţi "constructori" de lumi noi. Aceasta nu înseamnă că nu sfârşesc prin a inventa şi a reinventa o tradiţie, care să le asigure continuitatea, prin inserarea propriei istorii[4]. Aşadar, este vorba nu numai de impunere, ci şi de confiscare.

Pentru mai bîne de jumătate de veac, fiecare regim a fabricat o "textură" simbolică şi ideologică ce a modificat iconografia tradiţională, în interesul propagandei personale sau de partid.

"Dacă mitul este expresia funcţiei simbolice - adică culturale - a comunicării, ideologia este *patologia* acestei funcţii: este o boală a relaţiei care constă în a îngheţa simbolurile, în a le degrada în semne [...], golind limbajul de conţinutul său. [...] Procesul ideologic urmează mişcarea inversă procesului mitologic. [...] Ideologia este un limbaj furat şi pietrificat."[5] Analizând simbolurile şi diversele scheme mitice, cu sprijinul metodologic al istoriei imaginarului, se poate releva mecanismul prin care mitologia naţionalistă a glisat pe diverse structuri ideologice. Această situaţie se reflectă cel mai bine în cazul efectelor de stat: timbre, monede, bancnote, care - prin caracterul naţional al circulaţiei lor - servesc în mod substanţial la propagarea ideologiei dominante.

---

[1] "Lovitura de stat regală însemna negarea întregului curs urmat de istoria românească de la revoluţia lui Tudor Vladimirescu încoace". observa istoricul V. Georgescu, *Istoria Românilor de la origini până în zilele noastre*, Los Angeles, 1984, p. 250.

[2] S. Bălănescu, I. Solacolu, *Inconsistenţa miturilor: Cazul Mişcării Legionare*, Iaşi, pp. 79-82; vezi şi C. Sandache, *Unele consideraţii privind regimul carlist*, în *Radiografia Dreptei Româneşti (1927-1941)*, coord. Gh. Buzatu, C. Ciuceanu, C. Sandache, Bucureşti, 1996, pp. 232-245 *passim*, unde se concluzionează: "«Decorurile» (caracteristicile exterioare ale regimului) s-au dorit creatoare de ev nou, fără însă ca ele să modifice în mod esenţial fizionomia societăţii româneşti. Ca semnificaţii însă, elementele schemei ideologice proprii regimului carlist, autodenumit «stat corporativ etnic românesc», cu demagogia sa de stil dacic şi ortodox, au prefigurat în fond tocmai sfârşitul democraţiei parlamentare în România. «Amurgul se lăsa asupra vieţii de partide», profetiza N. Iorga, înţelegând prin aceasta capriciile unui nou timp istoric".

[3] Fr. Laplantine, *Les trois voix de l'imaginaire*, Paris, 1974, p. 75.

[4] Al. Zub, *Istorie şi finalitate*, Bucureşti, 1991, p. 30.

[5] Fr. Laplantine, *op. cit., passim.*

Din perspectiva schițată mai sus, se pot studia și încercările finalizate sau doar rămase în stare de proiect, făcute de mișcarea legionară ajunsă la putere, în legătură cu emisiunile poștale și monetare din perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941.

După abdicarea lui Carol al II-lea și proclamarea regelui Mihai I la 6 septembrie, urma să fie legiferată noua formulă politică și de guvernare. La 14 septembrie 1940, după discuții și tergiversări în cercurile politice românești, a fost proclamat Statul Național-Legionar, în care singura forță politică recunoscută era mișcarea legionară. Generalul Ion Antonescu, care îndeplinea funcția de Președinte al Consiliului de Miniștri, devenea Conducătorul Statului Legionar și Șeful Regimului Legionar, iar Horia Sima, Conducătorul Mișcării Legionare[6]. "Colaborarea cu Garda de Fier apăruse necesară Generalului - desigur - atât timp cât regimul cel nou avea nevoie de o mitologie populară pe care el n-o avea încă"[7]. "Guvernul bicefal" (Francisco Veiga), emanat de coaliția dintre General și Mișcare, era format din "două grupuri de consistență egală - unul «național»" (Michele Rallo) - politicieni propuși de partidele istorice, tehnocrați și militari, - și unul legionar - conducătorii mișcării, ce controlau o serie de ministere sau îi secondau pe reprezentanții taberei antonesciene[8]. La Ministerul Finanțelor a fost numit George Cretziann, neangajat pe plan politic, propus de liberali[9]; acesta era dublat de doi subsecretari de stat legionari: Constantin Papanace și prof. Ion Protopopescu, acesta din urmă pentru Inventarul Avuțiilor Publice[10].

Alături de mijloacele de comunicare în masă, de editarea și reeditarea lucrărilor fruntașilor mișcării, de diversele conferințe și expoziții artistice, precum și de frecventele procesiuni politico-religioase și funerare, o cale singură de penetrare rapidă a propagandei legionare, a fost aceea a emiterii unor timbre cu chipurile martirilor Legiunii. În afara mărcilor uzuale "Mihail I", cele trei emisiuni poștale prezentate mai jos au fost singurele puse în circulație în decursul celor peste patru luni de guvernare.

Cu ocazia sărbătorii de la Iași, din 8 noiembrie 1940 - Arhanghelul Mihail[11], "patronul Legiunii, proteguitorul luptei legionare și al nouei Românii"[12], a fost emis un timbru comemorativ[13], denumit "8 noiembrie 1927-1940"[14], având gravat chipul lui Corneliu Zelea-Codreanu:

1. 1940, 8 noiembrie, *Codreanu*
Heliogravură. Format 25 x 30 mm.
Dantelat 13 ½.
Machetator: Șerban Zainea. Tiraj: 100.000 de exemplare.
Valoare: 30 + 7 lei (din care, 30 de lei, contribuție pentru Ajutorul Legionar, iar 7 lei, taxa poștală propriu-zisă).
Culoare: bleu verde închis.

---

[6] Decretul regal nr. 3151 din 14 septembrie 1940, în *Monitorul Oficial*, partea I, CVIII, 214 bis, 14 septembrie 1940, p. 2.
[7] M. Vulcănescu, *Nae Ionescu. Așa cum l-am cunoscut*, ediție îngrijită de Al. Badea, București, 1992, p. 90.
[8] Decretul nr. 3152 din 14 septembrie 1940, în *Monitorul Oficial*, partea I, CVIII, 214 bis, 14 septembrie 1940, p. 3. Lista de miniștri, subsecretari de stat și secretari generali, cu delimitarea celor două tabere, în C. Sandache, *Cronologie* în *Radiografia Dreptei...*, pp. 60-61. Pentru discuție, vezi A. Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941*, Cluj-Napoca, 1976, pp. 36-46; Fr. Veiga, *Istoria Gărzii de Fier. 1919-1941. Mistica ultranaționalismului*, București, 1993, pp. 279-283; M. Rallo, *România în perioada revoluțiilor naționale din Europa (1919-1945)*, București, 1993, pp. 83-87; D. Zamfirescu, *Legiunea Arhanghelul Mihail de la mit la realitate*, București, 1997, pp. 300-304.
[9] Direcția Generală a Arhivelor Statului, fond *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar nr. 925/1941, filele 167-170, *apud* A. Simion, op. cit., p. 37.
[10] Decretul nr. 3152 din 14 septembrie 1940, în *Monitorul Oficial*, partea I, CVIII, 214 bis, 14 septembrie 1940, p. 3.
[11] La 8 noiembrie, biserica ortodoxă sărbătorește Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil.
[12] *Cuvântarea generalului Ion Antonescu de la Iași, din 8 noiembrie 1940*, în *Buna Vestire*, 4, seria II, 49, 10 noiembrie 1940, p. 5.
[13] *Catalogul mărcilor poștale românești. 1859-1947*, I, Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor (București, 1984), p. 110. L.P. -; pentru ilustrație, vezi *Michel. Europa-Katalog 1996/97. Ost.*, München, 1997, p. 650, nr. 680.
[14] *Argus*, 30, 8276, 8 noiembrie 1940, p. 2.

În ziua serbării a fost pus în circulaţie doar la Iaşi şi Bucureşti[15], iar corespondenţa timbrată şi expediată de la oficiile poştale ieşene urma să fie ştampilată la cerere cu inscripţia: "Iaşi, Oraşul Mişcării Legionare. 8 Noembrie 1940"[16].

Această marcă are legenda: "Să faci, Căpitane, o ţară ca soarele sfânt de pe cer", adaptată după finalul scrisorii-testament[17] a lui Ion Moţa către Corneliu Zelea-Codreanu, scrisă înainte de plecarea în războiul din Spania. Expresia este reluată ca atare sau transpusă în imagine-simbol pe proiectele pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

Un alt timbru[18] cu efigia Căpitanului a fost emis "cu ocazia manifestaţiilor legionare de la Alba Iulia", de la 1 decembrie 1940, dar pus în circulaţie la 30 noiembrie[19].

2. 1940, 1 decembrie 1940, *Codreanu (Poşta aeriană)*

Heliogravură. Format 38 x 77. Dantelat 14.

Machetator: Şerban Zainea. Tiraj: 200.000 de exemplare.

Valoare: 20 + 5 lei. Culoare: bleu verde închis.

Legenda: "În 48 de ore după biruinţă vom fi alături de Axa Berlin-Roma" redă linia politicii externe legionare sintetizate astfel de Corneliu Zelea-Codreanu la 30 noiembrie 1937.

La patru ani de la moartea legionarilor Ion Moţa şi Vasile Marin, la Majadahonda (lângă Madrid), a fost emisă o serie poştală comemorativă[20], care cuprinde două timbre şi o coliţă:

3. 1941, 13 ianuarie, *Majadahonda*

Ion Moţa

Heliogravură. Format 30 x 25 mm. Dantelat 13 ½.

Machetator: Şerban Zainea. Tiraj: 100.000 de exemplare.

Valoare: 15 + 15 lei. Culoare: bleu gri închis.

Vasile Marin

Heliogravură. Format 30 x 25. Dantelat 13 ½.

Machetator: Şerban Zainea. Tiraj: 100.000 de exemplare.

Valoare: 7+7 lei. Culoare: brun carmin.

Coliţa: ***Ion Moţa, Vasile Marin***, ambele valori într-un bloc nedantelat.

Format 89 x 55 mm. Tiraj: 20.000 de exemplare.

Valoare: 15 + 15/7 + 7 lei. Preţ de vânzare: 300 de lei.

Culoare: verde bleu închis şi bleu verde închis.

Timbrele vândute în zina de 13 ianuarie 1941 la Oficiul special Bucureşti I (Palatul Poştelor) erau ştampilate la cerere cu următoarea inscripţie: "Majadahonda 13 ianuarie 1937 - Bucureşti 13 ianuarie 1941"[21], precum şi cu "semnul jertfei şi biruinţei legionare - Gardul de Fier"[22].

Ajutorul Legionar a imprimat cu aprobările legale timbre în valoare de 19.100.000 de lei, din care a încasat 11.700.000 lei. Aceste comenzi au fost executate de către avocatul Traian Popescu, filatelist din Bucureşti, care a şi fost arestat în aprilie 1941, sub acuzaţia de a nu putea justifica preţul atât de mare al respectivelor mărci poştale[23].

Figurile "martirilor legionari" care se regăsesc pe aceste emisiuni poştale intră în suita personajelor şi personalităţilor mitificate din istoria naţională. De fapt, mitul eroului providenţial, al Salvatorului, al martirilor neamului în general, şi al martirilor-revoluţionari în special, este unul dintre cele mai intens "secretate" (Lucian Boia) şi propagate mituri ale epocii[24].

---

[15] *Buna Vestire*, 4, seria II, 48, 8 noiembrie 1940, p. 4.

[16] *Argus*, 30, 8276, 8 noiembrie 1940, p. 2, cu menţiunea că vor fi vândute doar câte cinci timbre de persoană.

[17] Scrisoarea din 22 noiembrie 1936 se încheia astfel: "Şi să faci măi Corneliu, din ţara noastră o ţară frumoasă ca un soare, şi puternică şi ascultătoare de Dumnezeu!" Vezi *Testamentul lui Ion Moţa* (Bucureşti 1937), p. 17 şi 7.

[18] *Catalogul mărcilor...*, p. 110, L.P. -; pentru ilustraţie, vezi *Michel...*, p. 650, nr. 681.

[19] *Buna Vestire*, 6 (sic!, corect 4), seria II, 67, 1 decembrie 1940, p. 7.

[20] *Catalogul mărcilor...*, p. 111, L.P. -; pentru ilustraţie, vezi *Michel...*, p. 650, nr. 682-685.

[21] *Argus*, 30, 8323, 12 ianuarie 1941, p. 3: "Timbrele se vor vinde maximum cinci serii şi două coliţe de persoană".

[22] *Buna Vestire*, 5, seria II, 96, 11 ianuarie 1941, p. 9.

[23] *Universul*, 58, 98, 12 aprilie 1941, p. 9.

[24] Vezi Milviuţa Ciauşu, *Panteonul Mişcării Legionare*, în *Mituri istorice româneşti*, sub direcţia lui Lucian Boia, Bucureşti, 1995, pp. 199-219.

Figura charismatică a lui Corneliu Zelea-Codreanu, "fondatorul şi liderul de fapt al «Legiunii Arhanghelul Mihail», proclamat tocmai de aceea, Căpitan"[25], a determinat un adevărat cult: "Căpitanul! Este o piatră de hotar; o graniţă. Sabie întinsă între două lumi. Una veche, pe care o înfruntă cu bărbăţie, distrugând-o; alta nouă, pe care o creează, îi dă viaţă, o chiamă la lumină"[26]. Cultul este reluat de mişcarea legionară ajunsă la putere, renaşterea societăţii româneşti fiind comparată cu naşterea istorico-mitologică a Ţării Moldovei: "Mă gândesc la primii descălecători de ţară din vremea lui Dragoş şi Bogdan. [...] şi acum, ca şi atunci, un descălecător, Căpitan de Plai, a pornit înainte să desţelineze loc pentru razele soarelui [...]"[27].

Imaginea unui nou început în istoria naţională este reliefată cu pregnanţă: "[...] cu cei doi eroi (Moţa şi Marin, n.n.) care au înfruntat moartea şi cu soţii lor de credinţă, o generaţie nouă s-a ivit în cuprinsul hotarelor României. Prin urmaşii cinstitului Eminescu, o epocă nouă începe în conştiinţa poporului român. Generaţia interimară a încetat"[28]. Iar moartea celor doi capătă virtuţi mesianice: "Jertfa (lor) are virtute mântuitoare, a cucerit mântuirea neamului românesc"[29].

Forţa imaginarului de a (re)inventa realitatea, de a crea legături între subiecţi separaţi de timp, spaţiu şi situare istorică, poate fi urmărită în "construirea" unor filiaţii istorice directe[30], ca de exemplu: Daci-Romani-Doja-Horia-Iancu-Moţa-Jianu-Cârnu-Barnea, Decebal-Horia-Ion Vodă-Mihai Viteazul-Avram Iancu-Tudor Vladimirescu-Corneliu Zelea-Codreanu, Zamolxe-Ştefan Vodă-Eminescu-Căpitanul, Horia-Eminescu-Căpitanul, Horia-Iancu-Căpitanul.

În afara emisiunilor poştale, noul regim politic trebuia marcat şi pe flanurile monetare. Efigia regelui Mihai I reprezenta garanţia autorităţii emitente, în timp ce simbolurile legionare ar fi marcat autoritatea mişcării conducătoare. Astfel, pentru cel mai mare nominal metalic al vremii a fost pregătită o emisiune a cărei batere a început la 18 decembrie 1940[31].

Moneda de 250 de lei Mihai I (*MBR* 113) se descrie astfel[32]:
Ag 835‰, 12 g, 30 mm, muchia netedă cu lozinca incusă:
TOTUL##PENTRU##TARA## (lozinca şi semnul Gărzii de Fier)[33]
Av. MIHAI I REGELE ROMANILOR Efigia regelui Mihai I în profil spre stânga. Dedesubt, numele artistului modelator: H. IONESCU
Rv. Sus, stema mică a ţării; central, valoarea nominală 250 LEI, dedesubt, milesimul 19-40, separat de semnul Gărzii de Fier. Totul în ghirlandă formată din spice de grâu, ciorchini de struguri şi frunze de viţă-de-vie[34] (fig. 1).

Datorită evenimentelor politice din 21-23 ianuarie 1941, emisiunea nu a mai fost pusă în circulaţie, iar monedele bătute au fost retopite[35]; totuşi, câteva exemplare au ajuns în diferite colecţii[36].

---

[25] *Radiografia Dreptei...*, p. 83.

[26] I. Banea, *Căpitanul*, ediţia a II-a, Sibiu, 1937, p. 3.

[27] P. P. Panaitescu în *Buna Vestire*, 4, seria II, 6, 14 septembrie 1940, p. 1, număr dedicat lui Corneliu Zelea-Codreanu, născut la 13 septembrie 1899.

[28] S. Mehedinţi, *Urmaşii lui Eminescu*, în *Cuvântul studenţesc*, 12, 1-4 (număr festiv), ianuarie-februarie 1937, p. 1.

[29] Ş. Milcoveanu, *Mormânt de sfânt. Neam mesianic*, în *Cuvântul studenţesc*, 12, 1-4 (număr festiv), ianuarie-februarie 1937, p. 1.

[30] Milviuţa Ciauşu, *art. cit., passim*.

[31] *Monetăria Naţională. Zece ani de activitate. 1935-1945*, Bucureşti, *Monitorul Oficial* şi Imprimeria Statului – Imprimeria Naţională, 1945, p. 70, tipul C.

[32] *Ibidem*, fără ilustraţie; A. Rauta, *Modern Romanian Coins. 1867-1966*, Salamanca, 1974, p. 99, nr. 92; *MBR*, p. 270, nr. 113, descriere incompletă, fără ilustraţie; *Catalog numismatic. Moneda metalică. 1867-1994*, Bucureşti, 1995, p. 73, nr. 92; Ch. L. Krause, Cl. Mishler, *Standard Catalog of World Coins*, Iola, 1996, p. 1785, nr. 59.1, fără ilustraţie.

[33] În cataloagele publicate în România, deviza nu este descrisă corect, semnul Gărzii de Fier fie este înlocuit cu un pătrat negru, vezi *MBR*, p. 270, nr. 113, fie lipseşte, vezi *Catalogul numismatic. Moneda...*, p. 73, nr. 92; de asemenea, acest semn nu apare nici în tabelul conclusiv privind semnele despărţitoare de pe muchia monedelor, vezi *MBR*, p. 280; *Catalog numismatic. Moneda...*, p. 158.

[34] Cu excepţia semnului Gărzii şi a anului, similar cu 250 de lei 1939/1940 Carol al II-lea, *MBR*, p. 270, nr. 111, 112.

[35] *Monetăria Naţională...*, p. 70, tipul C.

[36] Pentru îmbogăţirea diferitelor colecţii măcar cu copii, în Germania sunt realizate galvanoplastii, care sunt însemnate ca atare.

Emisiunea de 250 de lei 1941 Mihai I (*MBR* 124a), pusă în circulaţie pentru a înlocui monedele similare cu efigia lui Carol al II-lea, nu mai prezenta pe revers semnul Gărzii de Fier[37]. În mod paradoxal însă, acesta era conservat împreună cu inscripţia de pe muchie: TOTUL #PENTRU#TARA# deşi - după rebeliunea din 21-23 ianuarie - mişcarea a fost înlăturată de la conducere, iar Statul Naţional-Legionar a fost desfiinţat *de facto*, fiind dizolvat *de jure* la 14 februarie 1941[38], exact la aceeaşi dată la care, în urmă cu cinci luni, fusese proclamat. Acest nou nominal - autorizat a se bate într-un tiraj de 14.800.000 de piese, adică 3.700.000.000 de lei - aprobat la 1 martie 1941 prin decret regal[39], a fost pus în circulaţie abia după 19 martie[40]. Prima tranşă avea un cuantum de 500.000.000 de lei[41], bani care au fost retraşi după două luni, în proporţie de 94%[42]. Este de remarcat tergiversarea punerii în circulaţie a monedei, de la 20 februarie (raportul ministrului de finanţe) la 19 martie (punerea propriu-zisă în circulaţie). Cu siguranţă că discuţiile în legătură cu menţinerea legendei de pe muchie au dus la această întârziere. Pentru a elimina suspiciunile şi a opri comentariile sarcastice ale opiniei publice, bucureştene mai ales, care transpar de multe ori în presă, noua emisiune monetară va purta deviza Casei regale: NIHIL SINE DEO, care apare astfel pentru prima oară ca inscripţie pe muchia unei monede[43]. În laconicul raport al ministrului de finanţe, generalul N. Stoenescu, din 3 iunie 1941, se precizau următoarele: "Deoarece noile monede au acelaşi diametru cu cele vechi, pentru a preîntâmpina orice confuzie la schimb, am găsit că este necesar ca pe reversnl monedei să introducem un semn distinctiv, sub forma unor *liniuţe frânte*, în dreapta şi în stânga anului de batere. De asemenea, *pentru a nu exista nici un fel de posibilitate de interpretare a inscripţiei de pe muchia monedei*, am găsit necesar să modificăm textul fixat şî să înlocuim această inscripţie cu deviza <<Nihil sine Deo>> [44]. (s. n.) Emisiunea monetară de 250 de lei 1941 Mihai I (*MBR* 124[45] a început să fie pusă în circulaţie între 5 şi 7 iunie[46], imediat după publicarea decretului-lege în Monitorul Oficial[47]. Astfel, în procesul de delimitări succesive de "vechiul regim", în condiţiile unor relaţii dificile şi adesea tensionate dintre generalul Ion Antonescu şi regele Mihai I, în vara anului 1941, a fost reafirmat nu numai iconografic (efigie regală, coroană), ci şi lingvistic (deviză), dreptul regalian de a bate monedă.

Pe lângă şi, cu siguranţă, înaintea emisiunii din 18 decembrie 1940, cu semnul Gărzii de Fier desenat în miniatură, emisiune acceptată de generalul Antonescu, reprezentanţii mişcării legionare din Ministerul de Finanţe aveau în intenţie să emită şi alte monede. Astfel, a fost comandată Monetăriei Naţionale o serie de proiecte monetare, care urmau să constituie adevărate "monede de stat", monede ale Statului Naţional-Legionar.

---

[37] Monetăria Naţională..., p. 70, tipul D; A. Rauta, *op. cit.*, p. 100, nr. 95; *MBR*, p. 271, nr. 124a (*vide supra*, nota 33); *Catalog numismatic. Moneda...*, p. 76, nr. 95 (*vide supra*, nota 33); Ch. L. Krause, Cl. Mishler, *op. cit.*, p. 1785, nr. 59.2.

[38] Înalt decret nr. 314, din 14 februarie 1941, în *Monitorul Oficial*, partea I, CIX, 39, 15 februarie 1941, p. 2.

[39] Decretul regal nr. 495 din 1 martie 1941 şi Decretul-lege nr. 497 din 1 martie 1941, asupra raportului Ministrului de Finanţe cu nr. 464858, respectiv 464862 din 20 februarie 1941, în *Monitorul Oficial*, partea I, CIX, 66, 21 martie 1941, p. 3.

[40] *Timpul*, 5, 1389, 21 martie 1941, p. 3.

[41] *Monetăria Naţională...*, p. 70, tipul D; în *MBR* este precizat tirajul emisiunii, care este de 2.250.000 de bucăţi, adică 5.625.000.000 de lei, vezi *MBR*, p. 271, nr. 124a.

[42] *Monetăria Naţională...*, p. 70, tipul D.

[43] Anterior, deviza Casei regale este utilizată în compoziţia de pe reversul monedelor jubiliare de aur de 20 de lei 1939/1940 Carol al II-lea, vezi *MBR*, p. 268, nr. 99 a, 100 a.

[44] Raportul ministrului de finanţe nr. 86156 din 3 iunie 1941, în *Monitorul Oficial*, partea I, CIX, 131, 5 iunie 1941, p. 3. A se observa că textul oficial precizează că este vorba de "liniuţe frânte", şi nu "ondulate", cum sunt descrise în cataloage, vezi *MBR*, p. 271, nr. 124 şi *Catalog numismatic Moneda...*, p. 76, nr. 96, nu sunt menţionate în descrierea piesei, ci doar în tabelul final, cu semnele distinctive ale unor emisiuni, p. 159, nr. 10.

[45] *Monetăria Naţională...*, p. 70, tipul F; A. Rauta, *op. cit.*, p. 100, nr. 96; *MBR*, p. 271, nr. 124, cu precizarea tirajului, care a fost de 13.750.000 de piese; *Catalog numismatic. Moneda...*, p. 76, nr. 96; Ch. L. Krause, Cl. Mishler, *op. cit.*, p. 1785, nr. 59.3.

[46] *Timpul*, 5, 1465, 7 iunie 1941, p. 3.

[47] Decretul-lege nr. 1651 din 4 iunie 1941, în *Monitorul Oficial*, partea I, CIX, 131, 5 iunie 1941, p. 3.

Cabinetul Numismatic al Muzeului Național de Istorie a României ne-a oferit spre cercetare[48] un număr de șase desene în creion și cărbune (guașă albă, doar la nr. 3) pe hârtie de desen gri, colorată în verde deschis. După cum arată și ștampila de culoare roșie, provin din colecția Muzeului Saint-Georges. Aceste desene sunt semnate și datate în creion, în dreapta jos, Gh. Stănescu/1940. Sculptor medalist reputat, angajat al Monetăriei Naționale, Gheorghe Stănescu este cunoscut, mai ales, ca gravor de medalii, domeniu în care a lucrat încă din anul 1925, ultima comandă fiind semnalată în catalogul de specialitate în 1959[49]. Proiectele inedite pe care le vom prezenta în continuare sunt, din ceea ce cunoaștem până acum, singurele încercări în domeniul monetar ale acestui gravor.

1. Primul desen ar putea fi proiectul unui **avers**, întrucât nu conține valoarea nominală[50], iar ca simbol al garanției autorității emitente, prezintă Coroana de Oțel a României. Se descrie astfel:

REGATUL ROMÂNIEI sus, semicircular. În centru: acvilă pe culmi muntoase, cu zborul deschis, surmontată de Coroana regală. În fundal, raze de soare. Jos: semnul Gărzii, între ramuri de stejar, în dreapta, și de laur, în stânga.

Dimensiuni: 252 x 240 mm.

Fig. 2, Inv. CN-MNIR 238 191.

Reversuri:

2. **10 lei 1940**

REGATUL ROMÂNIEI sus, semicircular. Central: sus, Coroană regală deasupra munților, din spatele cărora răsare soarele. Jos, semnul Gărzii, încadrat de nominal 10 - LEI. Dedesubt, în semicunună, două spice de grâu. Totul în cerc perlat.

Dimensiuni: 261 x 243 mm.

Fig. 3, Inv. CN-MNIR 238 192.

3. **20 lei 1940**

ROMÂNIA sus, semicircular. În centru: semnul Gărzii, încadrat de nominal 20 - LEI. Deasupra Coroana României și dedesubt milesimul 1940. Totul în semicunună de laur.

Dimensiuni: 245 x 242 mm.

Fig. 4, Inv. CN-MNIR 238190.

4. **50 lei 1940**

ROMÂNIA sus, semicircular. În câmp, Coroana regală surmontând semnul Gărzii, încadrat de milesimul scris ANUL - 1940. Dedesubt, valoarea nominală 50 LEI între două vrejuri de acant. Totul în cerc perlat.

Dimensiuni: 245 x 260 mm.

Fig. 5, Inv. CN-MNIR 238189.

5. **50 lei 1940**

REGATUL ROMÂNIEI sus, semicircular. În câmp, semnul Gărzii în interiorul unui lanț circular, surmontat de Coroana României. Între gratii, milesimul scris 1-9-4-0. Dedesubt, nominalul 50 LEI între frunze de laur. Totul în cerc perlat.

Dimensiuni: 253 x 244 mm.

Fig. 6, Inv. CN-MNIR 238188.

6. **100 lei 1940**

REGATUL ROMÂNIEI sus, semicircular. În centru, semnul Gărzii surmontat de Coroana României, în semicunună de frunze de stejar, la dreapta, și de laur, la stânga. Dedesubt, nominalul 100 LEI. Totul în cerc perlat.

---

[48] O primă prezentare a acestor proiecte a făcut subiectul comunicării *Proiecte de monede legionare din Cabinetul Numismatic al Muzeului Național de Istorie a României*, în colaborare cu R. Ocheșeanu, susținută la *Sesiunea Națională de Comunicări Științifice*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 14-15 decembrie 1995. Mulțumim colegilor noștri pentru posibilitatea pe care ne-au oferit-o de a studia piesele prezentate în acest studiu.

[49] G. Buzdugan, Gh. Niculiță, *Medalii și plachete românești. Memoria metalului*, București, 1971, pp. 266-280 *passim*.

[50] Există o singură excepție de la această regulă, care interzice redarea valorii nominale pe aceeași parte a monedei cu efigia suveranului. Și anume, monedele jubiliare de aur de 25 și 50 de lei 1922 Ferdinand I (*MBR* 89, 90), la care din motive de posibilă interpretare neacademică, pe avers se află efigia regelui Ferdinand I și nominalul, iar pe revers, efigia reginei Maria și milesimul 1922, vezi *MBR*, p. 265, nr. 89, 90.

Dimensiuni: 250 x 238 mm.
Fig. 7, Inv. CN-MNIR 238187.

După cum se observă şi din descriere, în ceea ce priveşte legenda, se foloseşte alături de denumirea oficială a statului, "România" (nr. 3 şi 4), şi denumirea "Regatul României" (nr. 1, 2, 5, 6), foarte rar uzitată pentru emisiunile monetare. Anterior acestor proiecte, apare doar pe aversul probelor monetare[51] din vremea lui Carol al II-lea: 1 lei 1937 (*MBR* 233), 2 lei 1937 (*MBR* 234), 1 leu 1937 (*MBR* 235), 2 lei (1937?) (*MBR* 236). În cazul monedelor puse ulterior în circulaţie[52], legenda "Regatul României" se află pe aversul pieselor emise de Mihai I, şi anume: 2 lei 1941 (*MBR* 115), 5 lei 1942 (*MBR* 116), 20 lei 1942/ 1943/ 1944 (*MBR* 117-119).

Analizând structura figurativă a celor şase proiecte menţionate, observăm că aceasta cuprinde cel puţin două reprezentări inedite pentru semiotica monetară românească - fiind specifice noii ideologii - şi anume, *lanţul* (nr. 5) şi *simbolul Gărzii* (nr. 1-6).

Primul element, *lanţul*, este des folosit în scrierile istorice şi politice cu accente naţionaliste, pentru a caracteriza starea naţiunii române "înlănţuite" într-o istorie a suferinţei. În cazul mişcării, apare, de exemplu, în prima strofă a imnului "Legiunii Arhanghelului Mihail" (versuri: Justin Ilieşiu, muzica: Istrate): "Sculaţi, Români, la luptă, bate ora/ Din urmă pentru Neamul Românesc./ Poporul geme sfâşiat în lanţuri,/ Călăi aprinşi de ură-l gâtuesc"[53].

Al doilea element comportă o arie mai vastă de interpretări. Ca simbol distinctiv al mişcării legionare, *gratiile* sau *gardul de fier* sunt interpretate în diferite moduri: fie ca o reprezentare stilizată a semnului crucii, specific creştinismului timpuriu din catacombele Romei[54] - tip denumit heraldic "cruce de Ierusalim" -, fie ca o zvastică ocultată, fie, mai direct, drept gratiile celulelor în care a stat închis Codreanu[55]. Cert este un lucru: această emblemă a fost aleasă ca semn electoral de către Corneliu Zelea-Codreanu pentru mişcarea legionară participantă la alegerile de la 1 iunie 1931, sub denumirea de "Gruparea C. Z. Codreanu", după cum el însuşi menţionează - fără a preciza semnificaţia simbolului - în lucrarea *Pentru legionari*[56], a cărei primă ediţie a fost publicată la Sibiu, la 1 octombrie 1936. De atunci, *gratiile* au devenit *parasema* mişcării legionare, precum şi a Statului Naţional-Legionar, pe emisiunile monetare aflate în pregătire.

Un alt element pe care l-am circumscrie aceleiaşi caracteristici de noutate, îl reprezintă *soarele* ce apare de după culmi muntoase (nr. 1, 2), ca semn al epocii nou începute. Unica reprezentare de acest gen, anterioară proiectelor monetare legionare, se află pe reversul[57] Galbenului Mare 1940 Carol al II-lea. Această monedă jubiliară de podoabă prezintă momentul descinderii din avion a regelui, la revenirea în ţară, în 1930. În prim-planul gravurii, Carol al II-lea primeşte ulciorul cu apă pe care i-l întinde ţăranca Maria Modura; în fundal, sunt vag sugerate razele soarelui, în spatele dealurilor din depărtare, simbolizând începutul noii domnii.

Literatura şi presa legionară abundă în pomeniri ale soarelui, cu diferite nuanţe de interpretare. Pentru Corneliu Zelea-Codreanu, răsăritul soarelui reprezintă un simbol al mântuirii neamului: "După lunga noapte de veacuri, azi, între aceleaşi graniţe, poporul român aşteaptă răsăritul soarelui, aşteaptă ceasul învierii lui ca neam"[58]. Iar apusul astrului zilei conferă o aură mistică eroilor neamului: "Neamul nostru n-a trăit prin milioanele de robi care şi-au pus gâtul în jurul străinilor, ci prin Horia, prin Avram Iancu, prin Tudor, prin Iancu Jianu, prin toţi haiducii

---

[51] *MBR*, p. 305, nr. 233-236.

[52] *Ibidem*, p. 270-271, nr. 115-119.

[53] J. Ilieşiu, *Imnul Legiunii "Arhanghelul Mihail"*, în *Cântece legionare*, sub îngrijirea lui I. Munteanu, ediţia a III-a (Bucureşti), f.a., p. 7.

[54] *Învierea*, nr. 1, ianuarie-martie 1993, Bucureşti, coperta I.

[55] Yvert & Tellier Champion, *Catalogue prix-courant de timbres-poste*, Amiens, 1948, p. 1391. nr. 739: 1943, serie legionară, dantelat 13 ½, negru şi verde, Ajutorul legionar, 1 leu, "Barelele celulei lui Codreanu".

[56] C. Zelea-Codreanu, *Pentru legionari*, I, Bucureşti (1937), p. 377.

[57] *MBR*, p. 270, nr. 109 a, Galbenul Mare 1940 Carol al II-lea, monedă jubiliară de podoabă, tip "Ţăranca Modura".

[58] (C. Zelea-Codreanu), *Cărticica şefului de cuib*, ediţia a V-a, cu modificări (Cernica-Ilfov, Tipografia Seminarului monahal, 1937), p. 58.

(...). Ei învinq sau mor (...). Ei strălucesc în istorie ca niște chipuri de aur care, fiind pe înălțimi, sunt bătute în amurg de lumina soarelui, în timp ce peste întinderile de jos, fie ele cât de mari și cât de numeroase, se așterne întunericul uitării și al morții"[59]. În schimb, odată cu ajungerea la guvernare, soarele semnifică începutul unui ev nou, însă numai aici, pe pământ: "Crepusculul vechilor metode și regimuri a sosit. În locul lor, se ridică soarele promițător de sănătate și rodnicie al unei ere ce se înnoiește din temelii până la vârfuri, de la oameni până la idealuri"[60]. Chiar și cuvintele-testament ale lui Ion Moța: "Să faci, Căpitane, o țară ca soarele sfânt de pe cer" și-au pierdut sensul mistic originar, transformate fiind într-o lozincă des folosită, și astfel, "demonetizată".

"Cariera" soarelui în iconografia de stat începe abia odată cu extinderea "luminii de la răsărit". Sacralitatea discului solar este degradată prin excesiva politizarea și ideologizare a simbolului[61]: "Votați Soarele", sloganul coaliției B.P.D. (Blocul Partidelor Democrate) în alegerile din 1946; soarele răsărind din spatele munților ca simbol al socialismului victorios, pe stema R.P.R./ R.S.R., ca și pe cele două noi compoziții succesive ale etalonului monetar[62]: 1 leu 1949/ 1950/ 1951/ 1952 (*MBR* 138-142) și 1 leu 1963/ 1966 (*MBR* 177, 182).

În afară de elementele de ornamentică, devenite de-a lungul timpului relativ neutre ca mesaj propagandistic, deși își au semnificația lor – frunze de stejar, de laur și vrejuri de acant, în desenele prezentate mai sus apar două simboluri care au un caracter național, regăsite în imagistica oficială: *acvila* (nr. 1) și *spicul de grâu* (nr. 2).

În legătură cu primul simbol, este de remarcat absența crucii, ceea ce semnifică o dată mai mult măreția victoriei terestre și îndepărtarea mișcării legionare de mistica creștină a perioadei anterioare[63], *crucea* reprezentând un atribut definitoriu al acvilei, în toată iconografia monetară[64] și heraldica românească[65]. Acvila reprezentată pe primul proiect amintește, prin absența crucii, mai degrabă, de Acvila Germană de pe monedele celui de-al Treilea Reich și de Acvila Romană de pe monedele Italiei fasciste[66].

Semn al rodniciei câmpurilor, *grâul* are și o altă semnificație pentru legionari. Corneliu Zelea-Codreanu vede în bobul de grâu, ocrotit de brazda care îl poartă, un simbol al reînvierii neîncetate, dar și al pământului natal: "Cultura este internațională ca strălucire, dar națională ca origine. Făcea cineva o frumoasă comparație: Și pâinea și grâul, pot fi internaționale ca articol de consumație, dar vor purta pretutindeni pecetea pământului în care s-a(u) născut"[67].

Analiza stilistică și compozițională a celor șase proiecte de monede legionare ne-a condus la următoarele observații: a) majoritatea proiectelor (nr. 1-4, 6) pot fi considerate în relație cu tradiția, simbolurile naționale fiind subsumate și confiscate de emblema gardistă. Simbolistica legionară este mai bogat reprezentată pe proiectul de revers al piesei de 50 de lei (nr. 5), prin apariția celui de-al doilea element specific, și anume, lanțul; b) în cazul primelor două proiecte se constată o abundență de simboluri, o încărcare a desenului, pe care le vom întâlni ulterior, pe monedele republicilor. În vremea Regatului, monedele cu valoare circulatorie se caracterizau prin sobrietate, simplitate și unitate compozițională; c) dacă proiectului pentru reversul piesei de 10 lei 1940 (nr. 2) i se înlocuiește legenda și se îndepărtează simbolurile regal și gardist, rezultatul este surprinzător: ne aflăm în fața unei schițe-proiect a stemei regimului ce avea să vină. "Peste noua

[59] Idem, *Pentru legionari*, p. 76.

[60] *Statul Român Național-Legionar*, editorial în *Timpul*, 4, nr. 1214, 17 septembrie 1940, p. 1.

[61] Fr. Laplantine consideră că: "(...) ideologia este deculturalizare, patologie a funcției simbolice", în Fr. Laplantine, *op. cit.*, p. 78.

[62] *MBR*, p. 273, nr. 138-142; p. 277, nr. 177, 182.

[63] D. Zamfirescu, *op. cit.*, p. 55-58; L. Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, 1997, p. 53.

[64] Vezi *MBR*, *passim*.

[65] D. Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977, *passim*.

[66] Vezi Ch. L. Krause, Cl. Mishler, *op. cit.*, p. 884-887, nr. 81, 90-94 pentru monedele celui de-al Treilea Reich, cu acvila; p. 1337-1340, nr. 73, 73a, 76-76b, 77-77b, 78-78b, 67.1, 67.2 pentru monedele Italiei fasciste, cu acvilă.

[67] C. Zelea-Codreanu, *Pentru legionari*, p. 397.

republică populară s-a ridicat mândra stemă cu spice, munţi, brazi, o sondă (...), iar deasupra lor - soarele, fireşte al socialismului victorios, răsărind falnic (...)"[68].

În funcţie de legende şi compoziţie, am întocmit o clasificare a celor şase desene; această ordonare nu oglindeşte neapărat o relaţie cronologică, ci una tipologică.

Seria: A) REGATUL ROMÂNIEI

a) soare, munţi (acvila)

Seria: B) ROMÂNIA

b) elemente de ornamentică (lanţ)

Prin comparaţie, avem următorul raport serial:

A) - a) 1. Avers; 2. 10 lei 1940

A) - b) 5. 50 lei 1940; 6. 100 lei 1940

B) - b) 3. 20 lei 1940; 4. 50 lei 1940

În legătură cu aversul monedelor ale căror reversuri le-am descris mai sus (nr. 2-6), presupunem că aceasta trebuie să fi fost efigia regelui Mihai I. Fără modificări majore (legendă, Coroană regală, gratiile de fier), primul proiect nu ar fi putut fi folosit drept avers pentru celelalte. De asemenea, dacă stema ţării ar fi fost redată pe avers, se dubla astfel un element - Coroană regală care, în stemă, timbrează scutul.

În ceea ce priveşte datarea proiectelor, considerăm că acestea puteau fi comandate Monetăriei Naţionale după proclamarea Statului Naţional-Legionar şi până la adoptarea primelor măsuri anti-legionare, luate de gen. Ion Antonescu, Conducătorul Statului, adică între mijlocul lunii septembrie şi sfârşitul lunii noiembrie 1940. Aceste proiecte nu au fost acceptate, fiind pregătită emisiunea din 18 decembrie 1940, pe care am prezentat-o mai sus.

Instaurarea noii domnii şi a noului regim urma să fie marcată şi pe bancnote, fie prin aplicarea pe modelele anterioare a unor supratipare cu valoare de, ceea ce pentru monede se denumeşte contramarcă, fie prin realizarea unor bancnote noi. O întrebare interesantă se ridică în legătură cu datele punerii în circulaţie a acestor bilete de bancă, momente diferite de cele ale datelor de creaţie înscrise pe respectivele bancnote. Având data de creaţie 1 noiembrie 1940 sunt cunoscute în literatura de specialitate următoarele valori: 2 lei[69], 100 de lei (*MBR* 216, 216 a)[70], 500 de lei (*MBR* 254, 254 a, 255)[71], şi 1000 de lei (*MBR* 308)[72]. De asemenea, sunt prezentate ca probe monetare: 5 lei (*MBR* 412)[73], 20 de lei (*MBR* 413)[74], 500 de lei (*MBR* 414)[75] şi 1000 de lei (*MBR* 415)[76]. Dintre toate acestea, în albumele Direcţiei de Emisie, *Banca Naţională a României* (copertă verde) şi *Albumul Băncii Naţionale* (copertă roşie), din colecţia Muzeului Băncii Naţionale[77], păstrate astăzi la Cabinetul Numismatic al Muzeului Naţional de Istorie a României, se găsesc următoarele cupiuri: 100 de lei (*MBR* 216 a), 500 de lei (*MBR* 254 a), 500 de lei (*MBR* 255), 1000 de lei (*MBR* 308). În primul dintre cele două albume menţionate se află şi două probe inedite de

---

[68] V. Frunză, *Istoria stalinismului în România*, Bucureşti, 1990, p. 325-326.

[69] *Catalog numismatic. Bancnote. 1853-1997. România*, Bucureşti, 1997, p. 50, nr. 28 a, piesă de o mare raritate, fiind cunoscută până acum doar într-un singur exemplar.

[70] *MBR*, p. 342, nr. 216 şi 216a, 100 de lei 1 noiembrie 1940, tipul II; A. Pick, *Standard Catalog of World Paper Money. General Issues*, ediţie a VII-a, vol. II, p. 1011, nr. 39; *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 84, nr. 216 şi 216 a, tipul II.

[71] *MBR*, p. 346, nr. 254, 254a, 255, 500 de lei 1 noiembrie 1940, tipul III; A. Pick, *op. cit.*, p. 1012, nr. 44, 45; *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 101, nr. 255, tipul IV, p. 101-102, nr. 255a, tipul V şi p. 104, nr. 256, tipul VI.

[72] *MBR*, p. 349, nr. 308, 1000 de lei 1 noiembrie 1940, tipul IV; A. Pick, *op. cit.*, p. 1012, nr. 52; *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 119-120, nr. 312, tipul V.

[73] *MBR*, p. 391, nr. 412; *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 169, nr. 1.

[74] *MBR*, p. 391, nr. 413; *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 169-170, nr. 2.

[75] *MBR*, p. 391, nr. 414, 500 lei 1 noiembrie 1940. Similar cu nr. 253 a, Rv. Supratipar: "6 sept. 1940". Undeva s-a produs o greşeală: dacă este similar cu nr. 253 a trebuia să aibă data de 26 mai 1939, iar dacă are data de 1 noiembrie 1940, atunci ar fi fost similar cu nr. 254a sau, eventual, 254 sau 255.

[76] *MBR*, p. 391, nr. 415, 1000 lei 1 noiembrie 1940. Similar cu nr. 305, cu supratipar: "6 sept. 1940", adică similar cu 1000 de lei 25 iunie 1936, fără supratiparul cu două ţărăncuţe pe avers. Prin amabiliatea domnului Nicolae Curdov, căruia îi mulţumim pentru informaţiile transmise, avem date în plus despre această probă, cunoscută de autorii catalogului citat. Astfel, aceasta avea seria 0000 - 0000, nespecificat termenul "specimen". În medalionul alb, două supratipare: pe avers, semnul Gărzii de Fier, în haşuri pline, iar pe revers, data, scrisă 6 SEPT./ 1940, totul de culoare verde. Filigran 33. Până în anii '80 această piesă a făcut parte din colecţia Grigori Rughinov, din care a fost vândută, probabil în America de Sud.

[77] I[liescu]. O., *Colecţia numismatică a Băncii de Stat a R.P.R.*, în SCN, 1, 1957, p. 485.

bancnote[78]: 500 de lei 26 mai 1939 şi 1000 de lei 1 noiembrie 1940. Catalogul nostru este completat cu bancnota de 5000 de lei 31 martie 1931 (*MBR* 325a)[79], având surşarjată data de 6 septembrie 1940. În cataloagele numismatice, despre aceste bancnote se afirmă că au fost puse în circulaţie după 6 septembrie 1940, fără a se preciza dacă acest fapt s-a petrecut în timpul sau după desfiinţarea Statului Naţional-Legionar[80].

1. - 2. **100 de lei 1 noiembrie 1940** (*MBR* 216 a) - două exemplare
Seria L. 0506-0677, 12636677
Seria L. 0506-0678, 12636678
Culoare fond: brun-sepia-lila.
Filigran: BNR în lanţ (Fil. 3).
Textul penalităţii 9. Stema ţării 17.
Dimensiuni: 193 x 103 mm.
Fig. 8, a-b.
Inv. CN-MNIR 180568/Inv. CN-BAR 24161/450
Inv. CN-MNIR 180569/Inv. CN-BAR 24160/451

3. - 4. **500 de lei 26 mai 1939** - două exemplare
Seria I/4 0393149
Seria I/4 0393150
SPECIMEN surşarjat cu roşu.
Culoare fond avers: albastru-gri:
Pe revers: În medalionul rotund din stânga, peste supratiparul oval, de culoare albastră, cu două ţărăncuţe cu sapa pe umăr, este surşarjat textul 6 SEPT. 1940 şi gratiile de fier, totul de culoare verde.
Dimensiuni: 156 x 85 mm
Fig. 9, a-b.
Inv. CN-MNIR 180560 / Inv. CN-BAR 10341/442
Inv. CN-MNIR 180561 / Inv. CN-BAR 10342/443

5. **500 de lei 1 noiembrie 1940** (*MBR* 254a) - un exemplar
Seria K/4 0690984
SPECIMEN surşarjat cu culoare roşie.
Culoare fond: gri.
Pe revers: medalionul rotund alb din stânga, supratipar oval, de culoare maro, cu două ţărăncuţe cu sapa pe umăr.
Filigran 27.
Dimensiuni: 156 x 85 mm.
Fig. 10, a-b.
Inv. CN-MNIR 180570/ Inv. CN-BAR 20405/453

6. - 7. **500 de lei 1 noiembrie 1940** (*MBR* 255) - două exemplare
Seria Z/4 0000000 ambele exemplare.
SPECIMEN surşarjat cu roşu.
Culoare fond: galben-roz-vernil-brun deschis.
Pe avers: în medalionul oval din stânga, supratipar oval, de culoare maro deschis, două ţărăncuţe cu sapa pe umăr.

[78] Iniţial ne-am pus problema dacă nu cumva, probele descrise de noi sunt aceleaşi ca cele semnalate (cu descriere incompletă) în *MBR*, în capitolul *Probe de bancnote, vide supra*, notele 75 şi 76.
[79] *MBR*, p. 351, nr. 325 a şi 325 b 5000 de lei 31 martie 1931, tipul I, cu seria scrisă sub forma A000, 000, specimen, respectiv, sub formă de fracţie W/1 011, 474, fără a fi specimen. *Catalogul numismatic. Bancnote...*, p. 131-132, nr. 329 a şi 329b, fiind ilustrată şi descrisă doar piesa cu seria sub formă de fracţie, deşi sunt catalogate două variante. A. Pick, *op. cit.*, p. 1013, nr. 56, seria K037, 568, fără a fi specimen; nr. 55A, seria W/0, specimen Întrucât sunt prezentate atât ca specimen, cât şi ca bancnote înseriate ambele variante de scriere a seriei, înseamnă că este posibil să fi fost puse în circulaţie ambele forme.
[80] *Catalog numismatic. Bancnote...*, p. 102, 119.

Filigran: BNR în lanţ (fil. 3).
Dimensiuni: 157 x 85 mm.
Fig. 11, a-b.
Inv. CN-MNIR 131978/a (pentru avers).
Inv. CN-MNIR 131978/b (pentru revers).

8. - 11. **1000 de lei 1 noiembrie 1940** (*MBR* 308) - patru exemplare
Seria 0000 - 0000, 00000000 la toate cele patru exemplare.
SPECIMEN surşarjat cu roşu.
Culoare fond avers: maro-brun-cărămiziu.
Pe avers: în medalionul central, supratipar oval maro deschis, două ţărăncuţe cu sapa pe umăr.
Filigran: efigia regelui Carol al II-lea (fil. 34).
Dimensiuni: 183 x 105 mm.
Fig. 12, a-b.
Inv. CN-MNIR 180572 / Inv. CN-BAR 20411/455
Inv. CN-MNIR 180573 / Inv. CN-BAR 20410/454
Inv. CN-MNIR 131979/a (pentru avers).
Inv. CN-MNIR 131979/b (pentru revers)

12. - 13. **1000 de lei 1 noiembrie 1940** - două exemplare
Seria L. 2221 - 0049, 55511049
Seria L. 2221 - 0050, 55511050
SPECIMEN surşarjat cu roşu.
Culoare fond avers: c. m. s.
Pe avers: în medalionul central, peste supratipul oval, de culoare gri-castaniu, este surşarjat textul 6 SEPT. 1940 şi gratiile de fier, totul de culoare verde.
Dimensiuni: 183 x 105 mm.
Fig. 13, a-b.
Inv. CN-MNIR 180566/ Inv. CN-BAR 10358/448
Inv. CN-MNIR 180567/ Inv. CN-BAR 10357/449

14. - 15. **5000 de lei 31 martie 1931** (*MBR* 325 a) - două exemplare
Seria A000, 000 pentru ambele exemplare.
SPECIMEN surşarjat cu roşu şi perforat.
Culoare fond avers: albastru cobalt-vernil-ocru.
Pe avers: pe medalionul rotund alb din stânga, cifra regelui Mihai I, M I, încoronată şi desenată de patru ori, în cruce, de culoare albastru cobalt; în medalionul oval din dreapta, efigia haşurată a regelui Carol al II-lea, peste care s-a surşarjat 6 SEPTEMVRIE/ 1940 de culoare albastru cobalt.
Dimensiuni: 178 x 104 mm.
Fig. 14, a-b.
Inv. CN-MNIR 180564/ Inv. CN-BAR 10489/447
Inv. CN-MNIR 180565/ Inv. CN-BAR 10488/446

Pentru proba inedită de 500 de lei (cat. 3, 4) au fost folosite specimene înseriate din ultima emisiune de monedă de hârtie din timpul domniei lui Carol al II-lea, datată 26 mai 1939, dublu supratipărite. De asemenea, pentru probele inedite de 1.000 de lei (cat. 12, 13) au fost utilizate bilete cu data de 1 noiembrie 1940, specimene înseriate. La toate aceste bilete de bancă, peste un supratipar oval cu două ţărăncuţe cu sapa pe umăr[81], sunt surşarjate, cu cerneală de culoare

[81] Cele două ţărăncuţe cu sapa pe umăr reprezintă un detaliu din proiectul de bancnotă realizat de pictorul Nicolae Grigorescu la sfârşitul secolului al XIX-lea sau în primii ani ai secolului nostru, model folosit pentru bancnotele de: 1000 de lei, tipul IV, emise în perioada 1936-1945, vezi *MBR*, p. 349, nr. 305-313; 10.000 de lei, tip unic, emise între 1945-1946, vezi *MBR*, p. 352, nr. 334-336; 5.000.000 de lei, tip unic, emise în 1947, vezi *MBR*, p. 353, nr. 3345-345 a.

verde, gratiile de fier şi data de 6 SEPT. 1940. De remarcat culoarea supratiparului oval, diferită de cea obişnuită, care este maro, şi anume, în cazul pieselor de 500 de lei este albastră, iar al celor de 1000 de lei este gri-castaniu. Indiferent dacă probele de 500 de lei au fost realizate înaintea hotărârii emisiunii datate 1 noiembrie 1940 (sau este doar o întâmplare alegerea unor piese cu altă dată), toate aceste bancnote au fost pregătite pentru o emisiune care urma a fi pusă în circulaţie, cu siguranţă, la 8 noiembrie 1940.

Deşi conducerea Băncii Naţionale a hotărât realizarea unei emisiuni diferite de cele în circulaţie prin surşarjul cu cele două ţărăncuţe, completările reprezentanţilor legionari, neacceptate, au stopat puterea în circulaţie a noilor bancnote.

Detalierea informaţiilor din catalogul şi tabelul de mai jos şi coroborarea lor cu datele, legate de circulaţia monetară, obţinute în lipsa documentaţiei directe de la instituţia de emisie - din presa vremii, ridică anumite întrebări şi permit o serie de observaţii. În primul rând, deşi ştim, pe baza studierii ziarelor "Argus", specializat în domeniul financiar şi economic, şi "Universul", cotidian de mare tiraj, că în perioada Statului Naţional-Legionar nu a fost pusă în circulaţie nici o emisiune de monedă de hârtie, cum se explică cele datate 1 noiembrie 1940?

Indiferent de datele lor de emisie, primele bancnote – de valoare nominală mare - au circulat de la 1 martie 1941[82]: a) 500 de lei Carol al II-lea pe revers cu supra tiparul "două ţărăncuţe"; b) 500 de lei pe avers cu supratiparul "două ţărăncuţe", în locul efigiei regale; c) 1000 de lei Carol al II-lea, pe avers cu supratiparul "două ţărăncuţe"; d) 5000 de lei 31 martie 1931 Carol al II-lea.

Din cataloagele standard aflăm că pentru biletele de 500 de lei cu surşarj, în afara celor datate 1 noiembrie 1940, au fost folosite şi bilete din ultimele trei emisiuni Carol al II-lea cu datele de creaţie următoare:[83] 30 ianuarie 1936 (*MBR* 251 a), 30 aprilie 1936 (*MBR* 252 a), 26 mai 1939 (*MBR* 253 a), iar pentru cele de 1000 de lei[84], bilete datate 25 iunie 1936 (*MBR* 305 a), 21 decembrie 1938 (*MBR* 306 a) şi 28 aprilie 1939 (*MBR* 307 a).

TABEL

Bancnotele (1.11.1940) şi probele de bancnote din cataloagele numismatice şi bancnotele (1.11.1940) şi probele inedite din colecţia CN-MNIR

	CATALOAGE*			CN-MNIR		
				Albumul Băncii Naţionale		Banca Naţională a României
	Valoare Nominală	Bancnote	Probe	Bancnote		Probe inedite
		1 noiembrie 1940		1 noiembrie 1940		
1	2 lei	CN-B 28a				
2	5 lei L **		*MBR* 412			
3	20 lei L **		*MBR* 413			
4	100 lei	*MBR* 216, 216a			*MBR* 216a #1 #2	
5	500 lei	*MBR* 254, 254a, 255	*MBR* 414	*MBR* 255 #6 #7	*MBR* 254 #5	500 LEI 26.05.1939 #3 #4
6	1000 LEI	*MBR* 308	*MBR* 415	*MBR* 308 #10 #11	*MBR* 308 #8 #9	1000 lei 1.11.1940 # 12 #13
7	5000 lei 31.03.1931/ 6.09.1940	*MBR* 325a (A000, 000), *MBR* 325b (w/1 011, 474) CN-B 329 a s/1 043, 064), WPM 56 (K037, 568			*MBR* 325a # 14 # 15	

* *MBR; Catalog numismatic. Bancnote...* (CN-B); Albert Pick, *op. cit.*, (WPM).

** Cunoscute din literatură, vezi *MBR*, p. 391, nr. 412 şi 413.

[82] *Argus*, 30, 8356, 22 februarie 1941, p. 3.

[83] *MBR*, p. 345-346, nr. 351a, 352a, 353a.

[84] *MBR*, p. 349, nr. 305 a, 306 a, 307 a.

Aceasta înseamnă că au fost supratipărite bancnote de 500 şi 1000 de lei Carol al II-lea, cu datele de creaţie înscrise anterior, dar şi bilete Carol al II-lea, datate după abdicare. Cu aceeaşi dată de 1 noiembrie 1940 au fost lansate pe piaţă şi bancnote de 500 de lei considerate în Comunicatul Băncii Naţionale a României, mai sus menţionat, ca fiind "tip intermediar"; probabil că se intenţiona ulterior înlocuirea lor cu bancnote având ori efigia regelui Mihai I (efigia regală ca garant a monedei de hârtie era practică curentă în epocă, nu numai în România)[85], ori alte reprezentări semnificative pentru istoria naţională.

Dar care a fost situaţia bancnotei de 5000 de lei, consideră a fi fost pusă în circulaţie[86] după 6 septembrie 1940, pentru a comemora încoronarea[87] regelui Mihai I? Diferenţele de culoare (adaptată, ce-i drept, culorii de bază a bancnotelor), şi de compoziţie (surşarj oval cu două ţărăncuţe în cazul biletelor de 500 şi de 1000 de lei respectiv cifra regală şi data 6 septembrie 1940 în cazul celor de 5000 de lei), ca şi lipsa unor probe de 5000 de lei cu însemne legionare[88] şi diferenţe în scrierea datelor (6 SEPTEMVRIE/ 1940 în cazul piesei de 5000 de lei şi 6 SEPT. 1940 în cazul probelor inedite de 500 şi de 1000 de lei cu garda de fier) ne determină să considerăm că modificările aduse biletelor de 5000 de lei au fost realizate separat de cele ale celorlalte două nominaluri. Mai mult, în comunicatul Băncii Naţionale a României din 22 februarie 1941 în care erau anunţate modificările aplicate pe bancnote, pentru piesa de 5000 de lei se preciza doar că "Aceste bilete sunt tipărite pe o hârtie specială, mai groasă şi are culoare predominant albastră. Ele sunt cunoscute deoarece au mai circulat şi în 1931"[89]. Ori comunicatul este incomplet, ori încă nu erau hotărâte modificările, acest lucru realizându-se de abia între 22 februarie şi 1 martie (data punerii în circulaţie a bancnotelor), fiind emise 2.574.000 bucăţi[90], în valoare de 12.870.000.000 lei.

Este de remarcat paralelismul între situaţia monedei de 250 de lei 1941 Mihai I (*MBR* 124 a), pe muchie cu inscripţia "Totul pentru Ţară" şi cea a bancnotei de 5000 de lei: ambele piese au fost puse în circulaţie în aceeaşi perioadă - 19 martie (dar decretul regal este din 1 martie), respectiv 1 martie (comunicat BNR din 22 februarie) -, şi au fost retrase rapid de pe piaţă - mai/iunie, respectiv 11/20 martie 1941. Dacă în ceea ce priveşte moneda, motivaţia de "interpretare inadecvată a inscripţiei de pe muchie" este clarificată în raportul ministerului de finanţe, în legătură cu biletul de 5000 de lei lucrurile au stat altfel. Eventualele comentarii privind "martelarea" efigiei ex-regelui Carol al II-lea au fost nesemnificative în raport cu considerentele financiare şi economice, bancnota de nominal mare fiind primită cu ostilitate de o populaţie speriată că moneda de hârtie va deveni rapid hârtie-monedă. O bancnotă de 5000 de lei va fi pusă în circulaţie în septembrie 1943, dar România intrase în războiul mondial de mai bine de doi ani.

Din august 1941, pentru sprijinirea economiei de război, Banca Naţională a României a fost abilitată de a pune în circulaţie pentru şi în locul Ministerului de Finanţe bilete de 1, 2, 5, 20 şi 100 de lei - "oricare ar fi datele lor de emisie" -, care să înlocuiască monedele metalice cu acelaşi nominal[91]. Aşadar, pe lângă bancnota de 2 lei 1 noiembrie 1940, descoperiri viitoare pot scoate la iveală şi bilete circulate de 1, 5 sau 20 de lei, cu aceeaşi dată.

Rezumând, existenţa probelor de 500 şi 1000 de lei cu dublu surşarj ne permite să afirmăm că în perioada Statului Naţional-Legionar au fost pregătite pentru a fi lansate în circulaţie

---

[85] În Bulgaria s-au emis în perioada 1924-1942 bancnote cu efigiile regilor Boris al III-lea (50, 100, 500, 1000, 5000 de leva) şi Simeon al II-lea (200 şi 250 de leva) vezi A. Pick, *op. cit.*, p 179-181; în Italia, în perioada 1935-1944, cu efigia regelui Victor Emanuel al III-lea (5 şi 10 lire), *ibidem*, p. 735.

[86] *Vide supra*, nota 80.

[87] A. Pick, *op. cit.*, p. 1013, nr. 56, notă.

[88] Informaţiile despre un eventual bilet cu semnul legionar în filigran, oferite de d-na Maria Cojocărescu şi R. Ocheşeanu, nu şi-au găsit până acum confirmarea. Este foarte probabil ca bancnotele de 5000 de lei 31 martie 1931, cu surşaj 6 septembrie 1940, care au circulat în mediul numismaţilor cu 15-20 de ani în urmă, să fi fost observate *à contre-jour*, iar grilajul metalic al intrării în cetate, din reproducerea de pe revers, după D. Stoica, *Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia*, să fi fost confirmdate, la o privire rapidă, cu un filigran cu gardul de fier.

[89] *Vide supra*, nota 83.

[90] C. C. Kiriţescu, *Sistemul bănesc al leului şi precursorii lui*, vol. II, Bucureşti, 1997, anexa 1B, p. 562.

[91] *Argus*, 30, 8573, 13 noiembrie 1941, p. 1.

bancnote de nominal mare - 500 şi 1000 de lei -, dar neînţelegerile între cei doi poli ai puterii au împiedicat acest lucru, bancnotele fiind puse în circulaţie după alungarea legionarilor de la putere, având un singur surşarj, hotărât însă pentru emisiunile din 1 noiembrie 1940. În ceea ce priveşte bancnota de 5000 de lei, aceasta a fost modificată în a doua jumătate a lunii februarie 1941. Dacă pentru probele inedite cu însemne legionare, data de "6 septembrie 1940" era pusă în relaţie directă cu gratiile de fier, marcând, cu simbolistica ei mistică[92] mai ales o sărbătoare legionară, în cazul bancnotelor de 5000 de lei data de 6 septembrie 1940 (suprapusă peste efigia fostului rege) împreună cu cifra regală aveau o semnificaţie naţională, reprezentând începutul noii domnii.

Dacă, cele trei emisiuni de mărci poştale au fost singurele efecte de stat puse în circulaţie în cele aproape cinci luni de guvernare naţional-legionară, din punct de vedere monetar, perioada Statului Naţional-Legionar este practic "albă". Deşi nu au lipsit încercările, mişcarea legionară nu şi-a putut impune propriile însemne pe monede sau pe bancnote, dar nici nu a fost posibilă lansarea în circulaţie a altor emisiuni.

Încă de la începutul guvernării comune, relaţiile între cei doi poli ai puterii legiferate la 14 septembrie 1940 au fost într-o încordare din ce în ce mai accentuată. De la îndemnul generalului către legionari: "Ţara vă cere să începeţi alături de mine, fără şovăire şi fără precupeţire, în unire şi iubire, munca de îndrepture şi de reconstrucţie la care am pornit. (...) Ascultaţi-mă şi urmaţi-mă"[93]. (14 septembrie 1940), tonalitatea paternalistă se înăspreşte în scrisorile către Horia Sima, de la sfârşitul lunii octombrie, prin care Antonescu stabilea dispunerea reală a puterii în stat: a) "(...) generalul Antonescu este şefnl regimului legionar şi şefnl guvernului. Având această dublă calitate, se înţelege de la sine că şi guvernul şi regimul ascultă de generalul Antonescu; b) *Că este separaţiune, iar nu imixtiune între partid şi guvern*; c) Că liniile principale de guvernare se hotărăsc în forurile politice conducătoare ale regimului, în înţelegere şi cu aprobarea generalului Antonescu, care *hotărăşte în ultima instanţă* în privinţa deziderateloi, succesiunii şi ritmul aplicării lor (...)"[94] (s. n.) (31 octombrie 1940). Fiecare tabără lupta pentru "unitatea conducerii", dar realizată sub propriul steag.

Asigurându-se de sprijinul Germaniei în exterior[95] şi de cel al armatei în ţară, generalul Ion Antonescu a dispus măsuri oficiale împotriva legionarilor încă de la sfârşitul lunii noiembrie[96]. "Din momentul deci în care perspectiva războiului din răsărit sau a redobândirii graniţelor permitea Generalului să-şi creeze şi să-ntreţină un *nou mit personal*, colaborarea lui cu mişcarea nu mai era necesară"[97] (s. n.).

*

* *

În concluzie, toate aceste încercări "blocate în stare de proiect" - după formula consacrată de Andrei Pleşu, reflectă, cel puţin sub aspect monetar o direcţie a eşuării politicii Mişcării legionare ajunsă la putere. De fapt, în anii celui de-al doilea război mondial, România, guvernată până la 23 august 1944 de o dictatură militară, a rezistat urcării forţate în "trenul" dictaturilor totalitare. Suprapunerea deplină între partid şi stat se va produce treptat, după 30 decembrie

[92] Biserica ortodoxă sărbătoreşte la 6 septembrie Minunea Sf. Arhanghel Mihail în Colose.

[93] *Timpul*, 4, 1211, 14 septembrie 1940, p. 1.

[94] Arhiva Ministerului de Interne, fond *Cabinetul militar al lui Ion Antonescu*, pachet nr. 177, dosar nr. 1261. *Scrisoarea lui Ion Antonescu către Horia Sima*, 31 octombrie 1940, apud A. Simion, *op. cit.*, p. 208.

[95] "Generalul lovise drept la ţintă. Pe Führer nu îl interesa atât o Românie legionară, cât o Românie străină de agitaţii revoluţionare, liniştită, care să poată asigura o participare normală la războiul contra URSS şi aprovizionarea cu petrol" afirmă Michele Rallo, *op. cit.*, p. 98.

[96] A. Simion, *op. cit.*, p. 218-224; Michele Rallo, *op. cit.*, p. 96-97.

[97] M. Vulcănescu, *op. cit.*, p. 91.

1947, sub ocupaţia armatei sovietice, şi consfinţită oficial în 1965 prin articolul 3 din Constituţia Republicii Socialiste România[98].

Pe planul istoriei mentalităţilor şi al celei a imaginarului, cele aproape cinci luni de Stat Naţional-Legionar se constituie într-o sursă de cercetare extrem de bogată şi variată. Idealurile, dorinţele şi pasiunile, imaginea despre sine şi imaginea despre celălalt, recursul la istorie şi proiectarea profetică în viitor, simbolurile şi miturile naţionale, istorice şi politice – toate acestea reflectă o arhitectonică complexă a imaginarului, specifică unor vremuri complicate şi tulburi şi unui om aflat sub vremi. Nu este locul aici pentru consideraţii general-istorice asupra acestei perioade, atât de aproape de timpurile noastre, de sensibilitatea şi chiar de suspiciunile noastre, şi rămasă încă departe de înţelegerea *sine ira et studio* a diferitelor ei planuri intersectabile. Totuşi, ne asumăm în finalul acestui studiu, pericolul unei fugare "imagini" speculative; în ea se oglindesc [*speculum* = oglindă; reproducere fidelă, imagine; oglindire, reflectare (lat.)] la nivel subtil, atât relaţiile dintre centrele de putere ale vremii – Conducătorul Statului, Rege şi Mişcarea legionară -, cât şi raporturile dintre propaganda oficială şi opinia publică, dintre o conducere autoritar-dictatorială şi societatea civilă. Aceasta din urmă a funcţionat într-un tip de "democraţie mentală", interioară, şi în timpul războiului, şi în anii imediat următori. Şi, nu în ultimul rând, se ridică problema dimensiunilor reale, adică a limitelor şi a limitărilor a ceea ce este acoperit (înţeles, dar şi ascuns, presupus dar şi ocultat) de anumite concepte, ca de exemplu dictatură, fie ea militară, totalitară sau personală.

"Miturile pe care orice societate le secretează oferă un instrument de analiză a fondului de valori şi aspiraţii, de prejudecăţi şi iluzii ale societăţii respective sau ale diverselor ei segmente şi nivele. *Discursul despre istorie este, de fapt, un discurs despre prezent. Oamenii merg înainte privind îndărăt, spre singurele modele pe care le pot inventa: cele ale trecutului*"[99].

Dar, uneori, trecutul este mult prea aproape...

Romanian Stamps and Unknown Designs of Coins and Essays of Banknotes from the Period of the National-Legionary State (September 1940 – January 1941)
(Abstract)

The freedom of researching *sine ira et studio* all the periods of national history wich were previously considered *taboo*, made possible the present study.

The author presents in the first part of the study, three post stamp issues, providing interesting information related to the legends of the stamps and on the domestic political context of the moment. Also, the study is discusscused the mythology created in the early '40 around some historical leaders of Romanian nation or of the legionary movement and used by this party in the political and ideological propaganda. The author offers some data for the stamp collectors, as for exemple, about the special stamp put on the envelopes, in the days when the post stamp issues were put into circulation.

In the second part of the study, the author discusses the three issues of King Michael I denomination of 250 lei, struck in 1940 - 1941". The first, prepared in December 1940, but never put into circulation, has on the reverse the portcullis and on the edge, the lettering "Totul pentru Ţară" ("Everything for the Country") and the portcullis, wich were the device and the symbol of Garda de Fier party ("Iron Guard"). The coins were not put in circulation because the defeat of the Iron Guard rebellion at the end of January 1941 by general Ion Antonescu.

[98] *Constituţia Republicii Socialiste România*, Bucureşti, 1965, p. 3, titlul I, art. 3: "În Republica Socialistă România, forţa politică conducătoare a întregii societăţi este Partidul Comunist Român".
[99] L. Boia, *Elemente de mitologie istorică românească (secolele XIX-XX)*, în *Mituri istorice...*, p. 30.

The second issue has on the edge the lettering "Totul pentru Țară" ("Everything for the Country"), put into circulation in March 1941, after the abrogation of the National-Legionary State. It was withdrawn soon, just because the unacceptable political motto engraved on the edge.

The third put into circulation in June 1941 has on the edge the common Royal motto "Nihil sine Deo". This is for the first times when the device of the Romanian Royal House is engraved on the edge of a coin.

Also, the anthor studies six unknown monetary designs (# C), drawn by Gheorghe Stănescu, probably prepared for the November 8, 1940 celebration.

One that could be the project of the obverse (# C1) and the other five are the projects of reverses for different face values: "10 lei 1940", "20 lei 1940", "50 lei 1950", "100 lei 1940" (# C2 - # C6). At the analysis of figurative composition, we can notice the apparition of two new representations for the Romanian monetary semiotics. On the projects are represented the portcullis (the grate, wich was the symbol of Iron Guard Party) and the chain.

Also, the author points out the importance of the solar symbol in the ideology of Legionary Movement. For this purpose, she has used some typical samples of the political literature of the party, illustrated with texts written by the ideological leaders of this movement and from legionary newspapers.

Also, the author emphasizes the typological relation among the six projects, from the point of view of the legend - "România" and "Regatul României" ("The Kingdom of Romania"), the last being seldom used in the coin issues -, and the figurative representations.

In the third part of the study, the author analyses the banknote issues (# B): "100 lei 1st.11.1940" (*MBR* 216 a/ # B1, # B2), "500 lei 1st.1 f.1940" (*MBR* 254 a/ # B5), "500 lei 1st.11.1940" (*MBR* 255/ # B6, # B7), "1000 lei 1st.11.1940" (*MBR* 308/ # B8 - # B11), "5000 lei 31th.03.1931" (*MBR* 325 a/ # B14, # B15), completing the standard catalogues with two unknown variants.

The first is a "500 lei 26th.05.1939" essay of banknote, having on the reverse, the double vignette overprint the two farmwives and the portcullis and the date 6th.09.1940 (# B3, # B4). The second is the essay of a bill of "1000 lei 1st.11.1940" banknote. with the same double vignette overprint on the obverse (# B12, # B13). The colour of the oval vignette of two farmwives is different from the usual colour, which is brown. In the case of the samples of "500 lei" the colour of the vignette is blue, and in the case of those of "1000 lei" it is chestnut-grey. The portcullis and the date 6th.09.1940 are overprinted in green colour, the symbolic colour of the Legionary Movement.

The banknotes issued on the 1st.11.1940 entered the circulation in March 1941, although they had been prepared for November 1940, as proved by the above-mentioned essays.

As a conclusion, the period of the National-Legionary State was blank from the point of view of the monetary issue. All of these: the essay of the "250 lei 1940" (*MBR* 113) coin, the projects of coins and the samples of banknotes which were not put into circulation are another proof of the failure of the politics of the Legionary Movement, once having reached the ruling.

The projects of coins presented in this study belonged to the Saint Georges Museum, and the samples of banknotes come from the Romanian National Bank Collection; all these items are now preserved at the Coin Room of the Romanian National History Museum.

Fig. 1 Moneda de 250 de lei 1940 Mihai I (*MBR* 113): avers, revers şi detaliu (reproducere după Aurelio Rauta, *The Modern Romanian Coins*, Madrid, 1973).
The coin of "250 lei 1940 Mihai I" (MBR 113): obverse, reverse and detailes.

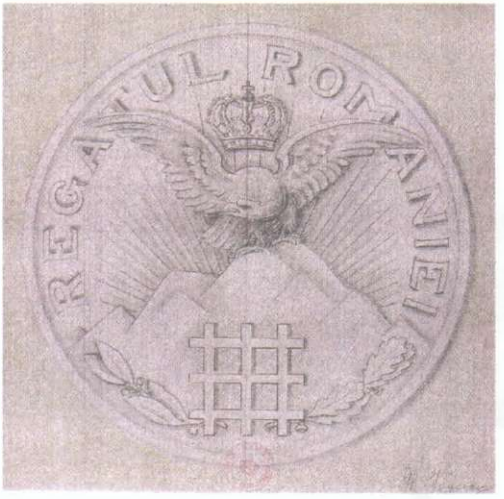

Fig. 2 Proiect de monedă 1940: avers (?) (cat. M1).
Project of coin 1940: obverse (?) (# C1).

Fig. 3 Proiectul monedei de 10 lei 1940: revers (cat. M2).
The project of the "10 lei 1940" coin: reverse (# C2).

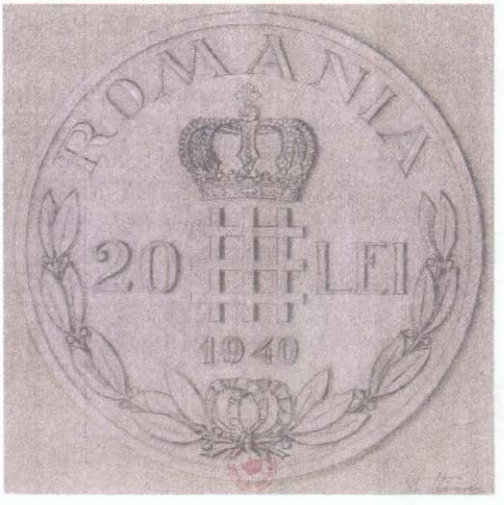

Fig. 4 Proiectul monedei de 20 de lei 1940: revers (cat. M3).
The project of the "20 lei 1940" coin: reverse (# C3).

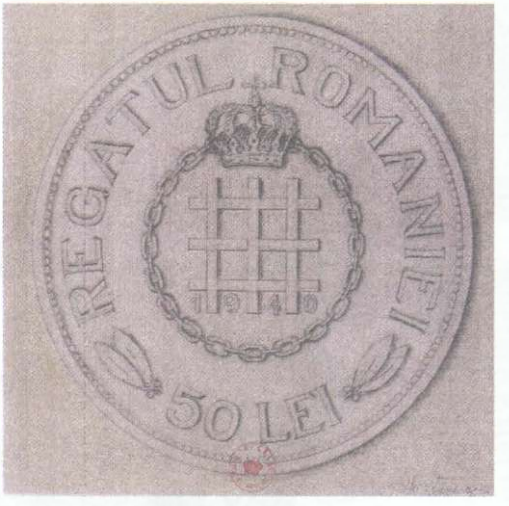

Fig. 5 Proiectul monedei de 50 de lei 1940: revers (cat. M4)
The project of the "50 lei 1940" coin: reverse (# C4).

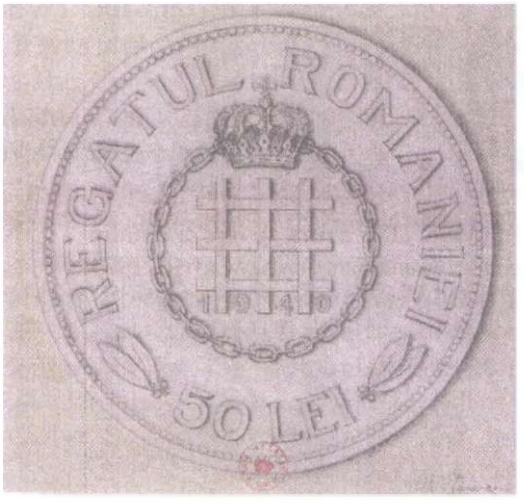

Fig. 6 Proiectul monedei de 50 de lei 1940: revers (cat. M5).
The project of the "50 lei 1940" coin: reverse (# C5).

Fig. 7 Proiectul monedei de 100 de lei 1940: revers (cat. M6).
The project of the "100 lei 1940" coin: reverse (# C6).

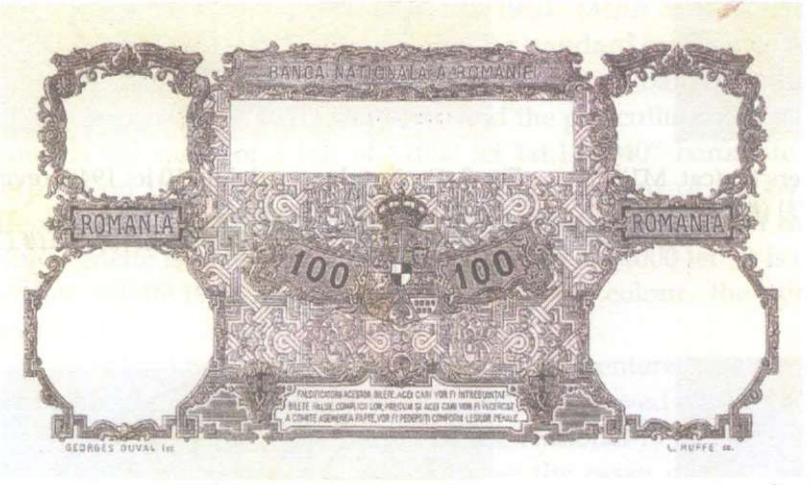

a

b

Fig. 8 Bancnota de 100 de lei, 1 noiembrie 1940 (*MBR* 216 a) (cat. B1). a. Avers; b. Revers.
The "100 lei, 1.11.1940" banknote (MBR 216 a) (# B1). a. Obverse. b. Reverse.

a

b

Fig. 9 Proba bancnotei de 500 de lei, 26 mai 1939 (cat. B3).
a. Avers; b. Revers: două ţărăncuţe, garda de fier şi data de 6 septembrie 1940, dublu supratipărite.
The "500 lei, 26.05.1939" sample of banknote (# B3).
a. Obverse. b. Reverse: double vignette overprint the two farmwives and the portcullis and the date 6.09.1940.

a

b

Fig. 10 Bancnote de 500 de lei, 1 noiembrie 1940 (*MBR* 254 a) (cat. B5).
a. Avers; b. Revers.
The "500 lei, 1.11.1940" banknote (MBR 254 a) (# B5).
a. Obverse: b. Reverse.

a

b

Fig. 11 Bancnota de 500 de lei 1 noiembrie 1940 (*MBR* 255) (cat. B6). a. Avers; b. Revers.
The "500 lei 1/.11.1940" banknote (MBR 255) (# B6). a. Obverse. b. Reverse.

a

b

Fig. 12 Bancnota de 1000 de lei, 1 noiembrie 1940 (*MBR* 308) (cat. B8). a. Avers; b. Revers.
The "1000 lei, 1.11.1940" banknote (MBR 308) (# B8). a. Obverse. b. Reverse.

a

b

Fig. 13 Proba bancnotei de 1000 de lei, 1 noiembrie 1940 (cat. B12). a. Avers: Revers: două ţărăncuţe, garda de fier şi data de 6 septembrie 1940, dublu supratipărite. b. Revers.
The "1000 lei, 1.11.1940" sample of banknote (# B12).
a. Obverse: double vignette overprint the two farmwives and the portcullis and the date 6.09.1940; b. Reverse.

a

b

Fig. 14 Bancnota de 5000 de lei 31 martie 1931 (*MBR* 325 a) (cat. B14). a. Avers; b. Revers.
The "5000 lei, 31.031931" banknote (MBR 325 a) (# B14).
a. Obverse. b. Reverse.